

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Homiliarium Pauli Diaconi - Cod. Aug. perg. 29

Paulus <Diaconus>

[S.l.], [3. Drittel des 9. Jh.]

Ebdomada III ante natale Domini: Evangelienlesung nach Matheus;
beatus Iohannis episcopus: Homilie zu der Evangelienlesung

[urn:nbn:de:bsz:31-20440](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-20440)

EBDOMADA IIII ANTE NATALE DNI

LEC SCI IUVSIC MATHIU

In illo tempore. **E**t cum adpropinquassent hierosolimis & uenissent bethsage ad montem oliueti. et ceter.

II OMELIA BEATI IOHANNIS EPISCOPE EADEM LECT

Puto res ipsa exigit ut quaeramus. **F**requenter quidem ihesus uenit in hierusalem. sicut iohannes testatur. **N**umquam tamen sibi adhibuit ministerio iumentorum. **N**ec remorum uentia circa se ornamenta constituit. **N**ec ad terribilem laudem suae diuinitatis animas populi excitauit. **N**isi modo quando ut pateret ascendit. **I**deo ergo cum tanta gloria est ingressus. ut amplius illorum aduersus se excitaret inuidiam.

Quia iam tempus passionis eius instabat. & non mors eum urgebat. sed ipse magis aduersum se compellebat mortem.

Quoties enim de manu sacerdotum elapsus euasit. cum esset uisibilis factus.

Quando iudei xpm uoluerunt occidere. tangere eum non potuerunt. **Q**uando autem xps secutus est mortem. parere ei iudei non potuerunt. **E**rgo si xps eos prouocauit. ne forte de morte sua fecit eos innoxios. absit. **E**xcitauit eos ut facerent quod antea uoluerant. sed ut possint facere. quod prius uolebant. facultas eis data est. **N**on mutata uolun-

tas. **T**unc ihesus misit duos discipulos. dicens. **I**te in castellum quod contra uos est. & confestum inuenietis asinam alligatam & pullum cum ea soluite & adducite mihi. **A**sinam & pullum eius iudaeis sunt & gentes. **J**udaea enim secundum dm. mater est gentium.

Sic enim dicit ad eam ds. per esaiam prophetam. **E**t constituam principes tuos sicut antea & consiliarios tuos. sic ab initio. **E**t tunc uocaberis ciuitas iustitiae & mater ciuitatum. **I**dest & ecclesiarum fidelis sion. **P**ropter quas dicitur tales similitudines animalibus. hic ad similitudinem homines. **O**mni uel diuinitatis filium non cognoscentes. **E**st enim animal hoc inmundum. **E**t praeter id paene iumentis magis irrationabile. **E**t stultum. **E**t infirmum. **E**t ignobile. **E**t oneriferum magis. **S**ic fuerunt & homines ante xpm. idolatriis & passionibus diuersis inmundi. **E**t irrationabiles uerbi ratione carentes. **Q**antum ad dm stulti. **Q**uidam autem stultius. quam factorem contempnere quasi facturam. **E**t opus manuum suarum adorare quasi factorem. **S**unt infirmi secundum animam & ignobiles. non ualentes resistere passionibus suis. et oblitum generationem suam celestem. facti fuerant serui passionum suarum. & daemonum quibus resistere non ualuerunt. **E**t quicumque daemonum uel philosophorum cuiusque erroris.

uel dogmatif alicuius sarcinam eis uo-
luit sibi imponere sufferebant. Et omnia
non bona patientia subportabant nec
resistebant. Propter que omnia
& apostolus ad corinthios dicit. Vide
te uocationem uestram fratres. quia
non multi sapientes secundum carne.
Non multi fortes. Non multi nobiles.
Sed quae stulta sunt mundi elegit deus.
ut confundat sapientes. & infirma mun-
di elegit deus. ut confundat fortia & ig-
nobilia. & contemptibilia mundi elegit
deus. et quae non sunt. ut ea quae sunt
destrueret. **A**t ubi xpi super eos ascen-
dit & induxit in templum lauati per
baptismum. facti sunt de immundis
animalibus homines dei. Percepta
enim uerbatione sapientia di. facti
sunt rationabiles & prudentes. Et
inuenta est in rationabilitate eorum esse
simplicitas. & stultitia eorum man-
suetudo. Nam simplicitas sine ratio-
ne uerbi. hominis in rationabilitate
est. Et mansuetudo si non sit propter
deum. stultitia est. Adhuc autem ac-
cepta gratia. & recognita generatione
sua caelesti. Facti sunt de infirmis
& ignobilibus fortes & nobiles. &
quae uidebantur infirmitas. innocen-
tia est inuenta in eis. Ignobilitas
autem humilitas. innocentia sine deo.
infirmitas aestimatur. Et humili-
tas non propter deum. ignobilitas iudi-
catur. Item reicientes a se onera dae-

9
monum. & suscipientes super se iugum
xpi suauis. & onus eius leue. Et ipsi
se sorem in cordibus suis suscipientes
facti sunt patientes. Nam patien-
tia in rationabilis. onerifera aestimatur.
Ligata. id est diabolici erroris uinculo
impedita. ut non haberet libertatem
ire quo uellet. Nam omnes homi-
nes antequam peccemus. liberum qui-
dem habemus arbitrium. si uolumus
sequi uoluntatem diaboli an non.
Quod si semel peccantes obligauerimus
nos operibus eius. Iam nostra uirtute
euadere non possumus. sed sicut nauis
fracto gubernaculo illuc ducitur. ubi
tempestas uoluerit. sic & homo diui-
nae gratiae auxilio perditum per pecca-
tum. Non quod uult agit. sed quod
diabolus uult. Et nisi deus ualida ma-
nu misericordiae suae soluerit eum. us-
que ad mortem in peccatorum suorum
uinculis permanebit. Ergo nostra qui-
dem uoluntate. & negligentia alliga-
mur. sed per dei misericordiam absolu-
mur. Sicut enim uidemus in istis
mundialibus regnis. Quomodo in
primis quidem. nemo potest facere
seipsum regem. sed populus creat sibi
regem quem elegit. sed cum rex ille
fuerit factus. & confirmatus in regno.
Iam habet potestatem in hominibus.
& non potest populus iugum eius de
ceruice sua repellere. Nam prima
quidem in potestate populi est facere.

sibi regem quem uult . . . factum autē
de regno repellere . lam non est in po
testate eius . & sic uoluntas populi
postea in necessitatem conuertitur .
Sic & homo priusquam p̄ccat . liberū
habet arbitrium . Utrum uelit sub
regno esse diaboli . Cum autem se
p̄ccando tradiderit sub regno ipsius .
lam non potest de potestate eius exi
re . sed sic prima uoluntas eius in ne
cessitatem conuertitur . Et hoc ē
quod homines seculares & p̄ccatores
dicere solent . Nam quid nolumus
esse sc̄i . Et quis non uult esse iustus .
sed non possumus . Verum quidem
est quod dicunt . sed non habent ex
cusationem . Quia primum potuerunt
non esse sub potestate diaboli . si uoluis
sent . Postquam uero posuerunt
thronum diaboli in cordibus suis .
lam nemo potest eos de potestate dia
boli eripere . nisi solus d̄s . Soluite
inquit . Quomodo . per doctrinam
uestram . & per miracula uestra . Quia
omnes iudaei & gentes per apostolos
sunt liberati . Adducite mihi ad
ministerium . id est ad gloriam cor
rigite illos . Quos autem misit
apostolos . Quia per duo generalia
mandata . Omne genus hominum
de p̄ccato absoluitur . Qualia .
Diliget d̄m d̄m tuum . ex toto corde
tuo . & proximum tuum sicut te
ipsum . In his duobus omne p̄ccatū

& pellitur . & omnis iustitia consumma
tur . Aut certe ad duo . Quod tibi
non uis . alii nefeceris . Item quod
uultis ut faciant uobis homines . facite
& uos similiter . Quidam autem duos
istos . petrum & philippum apostolos
& ponit intellegi oportere . Quo hi pri
mum transgredientes iudaicos fines .
gentes adduxerunt ad xpm . Phi
lippus quidem samariam . quam ipsam
samariam a sinam esse inter p̄ccatur .
Petrus autem gentes . Accipiens cor
nelium & gentibus . quasi samariae
pullum . Et si quis uobis dixerit aliquid .
dicite d̄s opera uerorum desiderat .
Nedicatis d̄s tuus . neque d̄s noster .
neque d̄s iumentorum . ut intellegant
omnes . quia ego solus d̄s . Non solum ani
malium . neque solum eorum qui mihi
subditi sunt . sed omnium hominum .
& iam qui mihi contrarij sunt . Nam
& p̄ccatores conditione quidem mei sunt .
uoluntate autem sua diaboli . Meus est
enim orbis terrae . & plenitudo eius .
D̄s opera uerorum desiderat . Iustum
est ut aliquando creatura seruiat suo fac
tori . Gentes enim d̄s in potestate dia
boli pro tempore reliquit ut temptat .
non in aeternum contempserit ut pendat .
Necesse est autem . ut fiat quod scriptum
est . Homines & iumenta saluabis d̄ne .
Confestim autem remittat eos . Ani
mal quidem postquam ingressum est
in hierusalem iudaeae . ad d̄m suam re

missum est. Animalis autem propheta
in iudea remansit. Nam de animali
illo non hoc quod uidebatur necessarium
erat christo. sed illud quod intellegebatur.
Idest non caro sed ratio. Ideoque caro
remissa est. ratio autem remansit. Aut ita.
Non dixit. & iterum remisit eos ad te.
sed tantum remisit eos. ut ne ministerium
precederet rationem. Namputo in pri
mis homines. Non sermone nudo uocauit
apostolorum. sed per uirtutem spiritus sancti sol
uit pariter & adduxit. Postquam
autem adduxit. iterum dimisit eos in
arbitrio. Ut labore suo comitante
gratia iustificentur. Nam quod uocati
sumus dei est. Quod autem digne uocatio
ne uiuimus. nostrum pariter & dei est.
Hoc est quod ait. Iterum remisit eos.
non ad diabolum qui prius tenebat eos.
sed in arbitrio suo. adiuuante scilicet gra
tiae dono. Hoc autem totum factum
est ut impleretur quod dictum est per pro
phetam dicentem. Dicne filiae sion.
Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus. se
dens super asinam. & pullam filium ui
menti. Dominus noster ascendens ad
mortem in hierosolimam. magnam
gratiam pacis & concordiae. mando
uniuerso. quasi in testamento reliquit.
In ministerium enim gentium futurarum.
sedens super asinam & pullum eius. in
templum intrauit. & sic gentes iudeis
coniunxit. Sciens autem propheta
malitiam iudeorum. Quia contradic

turi fuerant christo ascendenti in templum.
Ideo ante praemonuit. ut per hoc signum
cognoscerent regem suum. iudeis dicens.
Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus. se
dens super asinam & pullum eius. Ecce
ostendens est uerbum. Idest. uidete
non carnali aspectu. sed spiritali intell
tu. operauit tutum eius aspiciete. non
schema uisionis eius. Si enim schema
eius aspexeritis. decipiendi estis in na
tura humana. Si autem opus eius con
sideraueritis. saluandi estis in uirtute
diuina. Ante tempora autem multa
constitutus propheta. Uidens cum spi
ritali aspectu. qui nondum fuerat natus.
Ideo dicebat. Ecce ut ostenderet quia
ille de quo loquebatur. Antequam nasce
retur iam erat. Cum ergo uideritis
eum in templo. O iudaei. Nolite super
be agere contra eum dicentes. In qua po
testate facis haec. Quia ecce rex tuus
mansuetus uenit tibi sedens super asinam.
Nolite considerare in qua potestate facit.
sed considerate tantum facere potest.
quod hoc credere est. Illud autem temptare.
Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus sedens
super asinam. Nolite dicere. nos
regem non habemus nisi tantum modo
caesarem. Ecce rex tuus uenit tibi
mansuetus. sedens super asinam.
Si intellexeris. uenit tibi. Si non in
tellexeris. ueniet contra te. Idest
si intellexeris. ueniet ut saluet te.
Et sub pedibus tuis subiunget gentes.

ut gaudens per proph&am dicas .7
Quo d& excelsus terribilis. Et rex mag
nus super omnem terram .7 Subiecit
populos nobis. Et gentes sub pedib;
nris. Elegit nos hereditatem sibi spe
ciem iacob quam dilexit .7 Sicutem
non intellexeris ueniet ut perdat
te. & de templo scitatis expellat. Et
aliam sponsam de gentibus castiorem
inducat incubiculum scitatis .7 Ut
tu proiecta. Et in tenebris constituta
dicas per saclomonem .7 Ne aspece
ritis me. quoe gosum denigrata. qm
disprexit me sol .7 Uis cognoscere
mansuetudinem uementis. Considera
speciem aduentus eius .7 Non sedet
in curru aureo pretiosa purpura sul
gens .7 Nec ascendit super feruidu
equum discordiae amatorem & litis.
Qui gloriae iactantia pctus habet
repl&um. Quid longe odoratur bel
lum & gaudet ad uocem tubae. Et
cum uiderit sanguineam pugnam dicit
in corde suo. bene factum .7 Sed se
dit super asinam. tranquillitatis &
pacis amicam .7 Non autem uidet
in circuitu eius splendentes gladios.
Aut c&era ornamenta armorum ter
ribilium. sed qui ramos frondentes
testimonia pietatis .7 Venit ergo man
suetus. Non ut propter potentiam ti
meretur. sed ut propter mansuetu
dinem amaretur .7 Sedens super
asinam & pullum eius .7 Ergo sup

matrem sedebat. Numquid & super
pullum sedebat. Tamen & sic corporali
ter fieri non poterat. ut super animal
utrumq; sederet .7 Spiritualliter po
terat cum esset d&. Ut & iudeis se
deret & iugentibus simul .7 Sedere
autem est super iumenta. Idest in p
cordis eorum habitare .7 Ut dicat
illis xps. Tollite onus meum super
uos. Et uidete quia mitis sum & humi
lis corde .7 Mansueti enim mansue
tum debent portare. Qui uocauit eos
seffor. Non ut illos puniat propter
p&ccata eorum. sed ut ipse requiescat
in eis propter mansuetudinem eoru .7
Nam sicut hoc genus iumentum siquid
erat in simplicitate erat. & non in aspe
ritate. Ita & homines qui credider
in xpm. siue & iudeis. siue ex gentib;
ante xpm. Non in malitia sed in ig
norantia p&ccauerunt. Ideo sederi
debent non puniri sub graui seffore .7
Nam sicut p&ccatores. equi sunt diabo
li. Ita & sc&i equi dicuntur xpi .7 Quia
diabolus in peccatoribus sedens. Insti
gat eos per desertia facinorum .7 Idest
p fornicationes. per auaritias .7 Xps
autem sedens in sc&is. dirigit eos per
plana iustitiae. Idest in castitate in
humilitate .7 Ergo equitatus diaboli
perditio est .7 Equitatus autem
xpi salus .7 Sicut abbaeue dicit. In can
ticis suis ad ipsum .7 Qui ascendis super
equos tuos & equitatus tuus sanctas est .7

11
Ergo induxit populum in tem plu.
ut gentes iudaeis coniungat .7 ut
impleat quod iacob benedicens . filia
suam iudam prophetauit . alligavit in
quitt adurtem pullum suum .7
Quae est illa uitis .7 Iudaea quae de
aegypto translata est . & in oriente plan
tata .7 Et sicut prophetauit noede
filius suis dicens .7 Benedictus filius
meus . sem .7 Dilate dñs iafeth . et in
habitet in tabernaculis sem .7 Semen
pater erat iudaeorum .7 Iafeth autē
pater gentium .7 Quae per xpm in
gressae sunt in tabernacula iudaeorū .7

¶ Sentes autem discipuli . fecerunt sicut
preceperat eis ihs . & adduxerunt asi
nam & pullum .7 Quō euntes apostoli
soluerunt asinam alienam . ministeriū
quidem fuit illorum . uirtus autem
& auctoritas xpi .7 Nec enim potuis
sent tollere iumentum alienum . Ab
illo domino quoniam eos cognoscebat qui
essent . nisi praeueniens sps xpi . Cor
domini eius praeparasset addandum .7
Sic quod apostoli soluerunt iudaeos . ut
gentes de uinculo inimici . In prima
quidem facie . eorum uidebatur opus .
reuera autem uirtus fuit . & gratia xpi .7

Nec enim a xpo duodecim constituti .
totum mundum ligatum sub potestate
diaboli soluere potuissent . nisi gra
tia xpi confregisset uirtutem inimici .7

¶ Et imposuerunt super eos uestimenta sua
& eum desup sedere fecerunt .7

¶ Uestimenta sunt praecepta diuina . &
gratia spiritalis .7 Sicut enim nudita
tis turpitudine uestimento tegitur .
sic naturalia mala carnis nrē . precep
tis & gratia diuina teguntur .7 Omnis
enim homo naturaliter . non solum
pccator est . sed & iam totum pccatū .
dicente apostolo .7 Erasmus natura
filii nrē sicut & ceteri .7 Unde & adam
ideo se uidit nudum . Idest pccatorem .
Et ideo solus fici . Idest mandatis aspe
re legis . cooperuit nuditatem suam .7
Et alibi promittens dñs iustitias suas
& gratias ablaturum de gente iudaea .
¶ sic dicit per osee propheta .7 Et auise
ram uestimenta mea . & linteamina .
¶ Et ostendam gentibus turpitudinem
suam .7 Ergo imposuerunt uestimen
tas sua super eos . Idest mandata . &
gratias . quas ipsi acceperunt a xpo .
super iudaeos & gentes imposuerunt .
Idest tradiderunt .7 Nec enim requi
escere in eis potuisset xps . nisi man
data eius fuissent in eis .7 Plurima
autem turba uestimenta sua sterne
bant . Alii autem caedebant ramos
de arboribus . & sternebant in uia .7
Uidelicet ut uemente calcarentur iu
mento .7 Uestimenta sunt mandata .
sicut diximus .7 Frondes autem spe
ciem tenent pietatis .7 Quō ergo
omnia mandata legis & species iu
daicae religionis xpianis fuerant
conculcanda in uia . Idest in xpo .

Idco iam tunc illa subpedibus iumentu
sternebant in uia .7 Et uide quo super
iumentum quidem apostoli posuerunt
uestimenta sua subpedibus iumentu c&e
ra turba iudaica .7 Quo mandatis quide
apostolorum sternuntur xpiani . & ad
ornantur . legis autem mandata concul
cant .7 Quoties cumque enim circum
cisionem spernimus . sacrificia iudeoru
pro nihilo aestimamus . & ceteras consu
&udines iudaicas reprobamus . Ues
timenta iudaicorum quibus ipsi induaban
tur . Nos qui sumus & gentibus subpedi
bus nr̄is calcamus . Alius autem sic . Qui
uestimenta inquit deposuerunt super
asinam . apostolis aut ceteriq; doctores .
Uestimenta autem decussunt & scemata
gloriae .7 Gloria ergo quam xps acce
pit a patre . & dedit discipulis suis . Dis
cipuli accipientes eam a xpo dederunt
gentibus ut delectabiliter xps sederet
in eis sicut ipse dicit .7 Et ego gloriam
quam mihi dedisti deditis . ut sint una
sicut & nos unum sumus .7 Turba aut
quae uestimenta sua sternebant in uia .
Credentes erant . & circum cisione . qui
gloriam quam habebant & lege . uiden
tes xpm deiecerunt in terram . semet
ipsos humiliantes . & eam apostolo paulo
dicentes .7 Secundum iustitiam quae
ex lege est . conuersatus sum sine quere la
sed quae mihi fuerunt lucra . haec & is
timavi propter xpm detrimenta . et
arbitror stercora esse . ut xpm lucrificam .7

Qui autem ramos de arboribus praecide
bant frondentes . ipsi erant credentes .
& eruditi doctores . qui ex prophetis
accipientes & exempla uia de xpo . quasi
de arboribus semper uirentibus . Et num
quam folia uerborum suorum deicienti
bus .7 Ramos ergo frondentes ante
pedes subiugalis . hoc est gentilis populi
sternebant . ut per ea exempla . quasi
per ramos uirentes sine offendiculo am
bularer per uiam uitae istius . donec
introidet in se curiam di .7 Turba au
quae praecedebat & quae sequebatur cla
mabat dicens .7 Osanna filio dauid .
& cetera . Memores populi mirabiliu
eius quae ostendit eis & sanitatum quas
prestauit eis . exultantes cordibus suis
ante et retro . clamabant . Osanna filio
dauid . Qui praecedebant seniores erant .
id est patriarche . prophetae ceterique
sei . qui ante aduentum xpi de aduen
tu eius . Et praedixerunt & cognoue
runt .7 Sequentes autem iuniores .
id est apostoli . martires . ceterique
doctores . Qui post ascensum xpi de re
surrectione eius . et de ascensu at de
operibus . predicauerunt & predicant .
Et diuersis quidem temporibus fuerunt
tamen in omnibus unius exultationis
sp̄s fuit .7 Et illi quidem prophetan
tes . de xpo uenturo . Clamauerunt .7
Benedictus qui uenit in nomine dni .7
Isti autem laudantes clamabant de ad
uentu xpi iam adimpleto .7 Osanna

autem quidam interpretantur gloria.
 Alii uero redemptionem. Alii saluifi-
 ca. siue saluam fac. Nam et gloria
 illi debetur. & redemptio illi conuenit.
 qui omnes redemit. & pretiosi sui san-
 guinis effusione saluauit. Quicum
 do patre & sco spu uiuit et regnat in
 secula seculorum. amen.

EBD. III. ANTE NATAL. DNI.

LIC. SCI. IYAN. SEC. IYCAM.

In illo tempore. Dixit ih̄s discipulis
 suis. Erunt signa in sole & lune &
 stellis & in terris pressura gentium. et cetera.

III. OME. BEATI GREGORII PP.

DNS ac redemptor noster para-
 tos nos inuenire desiderans.
 senescentem mundum quae
 mala sequantur denuntiat. ut nos
 ab eius amore conpescat. Ad propin-
 quantem eius terminum. Quanta
 percussiones praecueniant innotescit.

Ut fidem metueret in tranquillitate
 nolimus. Uicinum eius iudicium. ut
 percussioibus ad trita timeamus.

Huic & enim lectioni sci euangelii. qua
 modo uestra fraternitas audiuit.

Paulo superius dñs premisit dicens.

Exsurgat gens contra gentem. Et reg-
 num aduersus regnum. Et erunt ter-
 rae motus magni per loca pestilentiae
 & fames. Et quibusdam inter po-
 sitis. hoc quod modo audistis. adiun-
 xit. Et erunt signa in sole & luna
 & stellis. & in terris pressura gentium.

preconfusione sonitus maris & fluctu.

Ex quibus profecto omnibus. alia iam
 facta cernimus. Alia in proximo uen-
 tura formidamus. Nam gentem
 super gentem & surgere earumque
 pressuram terris insistere. plus iam
 in nostris tribulationibus cernimus.
 quam in codicibus legimus. Quod
 terrae motus urbes innumeras sub-
 ruat. ex alius mundi partibus. scitis
 quam frequenter audiuimus.

Pestilentias sine cessatione patimur.

Signa uero in sole & luna & stellis. Ad
 hac aperte minime uidemus. sed quia
 & haec non longesunt. Ex ipsa iam
 aeris immutatione colligimus. Quam-
 uis priusquam italia gentili gladio
 ferienda traderetur. Igneas in caelo
 acies uidimus. ipsum qui postea hu-
 mani generis fusus est sanguinem co-
 ruscantem.

Confusio autem ma-
 ris. & fluctuum. Nequaquam noua exor-
 ta est. sed cum multa iam prenuntia-
 ta completa sunt. Ab iam non est.
 quod sequantur. etiam pauca quae
 restant. Quia sequentium rerum cer-
 titudo est. praeteritorum exhibitio.

Hac nos fratres karissimi. Idcirco
 dicimus. ut ad cautele stadium.
 uestra mentes euigilent. Ne securitate
 torpeant. Ne ignorantia languer-
 cant. sed semper cas. & timor solli-
 citas. & in bono opere sollicitudo con-
 firmet. Pensantes hoc quod redemp-